

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BANJALUKA
Broj: 71 0 P 212669 23 Rev
Dana, 09.03.2023. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Biljane Tomić, kao predsjednika vijeća, Violande Šubarić i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice J.S., B., koju zastupa S.S.1, advokat iz B., protiv tuženih V.P., B. i V.S.1, B., koje zastupa O.K., advokat iz B., i A.B. a.d. B., koju zastupa V.S.2., advokat iz B., radi utvrđenja, vrijednost spora 50.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužiteljice protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 212669 22 Gž od 08.12.2022. godine, na sjednici vijeća održanoj dana 09.03.2023. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tužene A.B. a.d. B. za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju u iznosu od 1.316,25 KM.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 212669 20 P 2 od 31.03.2022. godine utvrđeno je da je tužiteljica, na osnovu sticanja zajedničkim radom u bračnoj zajednici sa sada pokojnim S.S.2., suvlasnik i suposjednik sa 1/2 dijela nekretnina upisanih u zk. ul. broj 9801 k.o. B., k.č. 670/36 u naravi kućište i dvorište, stambeni objekat tipa BB spratnosti P u ulici ... izgrađen na k.č. broj 670/36 bez zemljišta, kućište sa dvorištem 689 m², a koje nekretnine odgovaraju nekretninama upisanim u PL broj 2825/1 k.o. B. 7, označenim kao k.č. 474 (stav 1. izreke).

Proglašeno je da izvršenje u predmetu Osnovnog suda Banjaluka broj 71 0 I 178479 13 I nije dopušteno na suvlasničkom dijelu obima 1/2 nekretnina tužiteljice upisanih u zk. ul. broj 9801 k.o. B., k.č. 670/36 u naravi kućište i dvorište, stambeni objekat tipa BB spratnosti P u ulici ... izgrađen na k.č. broj 670/36 bez zemljišta, kućište sa dvorištem 689 m², a koje nekretnine odgovaraju nekretninama upisanim u PL broj 2825/1 k.o. B. 7, označenim kao k.č. 474 (stav 2. izreke).

Utvrđeno je da je Izjava vlasnika nekretnine radi uknjižbe založnog prava, na kojoj je svojeručni potpis S.S.2. ovjeren pred Osnovnim sudom u Banjaluci pod brojem OV ... od 07.05.2007. godine neistinita u pogledu drugog svojeručnog potpisa na istoj, to jest potpisa koji se čita kao: „S.J.“, a nalazi se na crti iznad navoda „potpis supružnika“, u donjem dijelu izjave (stav 3. izreke).

Utvrđeno je povlačenje zahtjeva za određivanje sudske mjere obezbjeđenja, zahtjeva za određivanje privremene mjere obezbjeđenja i zahtjeva za obezbjeđenje dokaza (stav 4. izreke).

Obavezani su tuženi da tužiteljici solidarno nadoknade troškove parničnog postupka u iznosu od 8.014,70 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od dana presuđenja do isplate (stav 5. izreke).

Zahtjev tužiteljice za naknadu troškova postupka preko dosuđenog iznosa je odbijen (stav 6. izreke).

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 212669 22 Gž od 08.12.2022. godine žalba tužene A.B. a.d. B. (u daljem tekstu: trećetužena) je usvojena i prvostepena presuda preinačena u žalbom pobijanom dosuđujućem dijelu odluke o glavnoj stvari i odluke o troškovima postupka u odnosu na ovu tuženu tako da je u cijelosti odbijen tužbeni zahtjev tužiteljice, a tužiteljica je obavezana da trećetuženoj na ime troškova parničnog postupka i troškova žalbenog postupka naknadi ukupan iznos od 6.342,50 KM (stav 1, 2, 3. i 5. izreke).

Žalba tužene V.P. (u daljem tekstu: prvotužena) izjavljena protiv odluke o troškovima parničnog postupka sadržane u prvostepenoj presudi je usvojena i odluka o troškovima parničnog postupka u odnosu na ovu tuženu preinačena tako da je ova tužena oslobođena obaveze plaćanja troškova parničnog postupka tužiteljici (dio stava 5. izreke).

Odbijen je zahtjev prvotužene za naknadu troškova takse na žalbu.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tužiteljica pobija drugostepenu presudu, zbog povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se drugostepena presuda preinači ili ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju trećetužena predlaže da se revizija kao neosnovana odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužiteljice za utvrđenje da je suvlasnik i suposjednik sa ½ dijela nepokretnosti poblize opisanih u izreci prvostepene presude koje u naravi predstavljaju stambeni objekat koji se nalazi u B., po osnovu bračne tekovine sa svojim suprugom S.S.2., da se proglasi da izvršenje u predmetu Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 I 178479 13 I nije dopušteno na njenom suvlasničkom dijelu od ½ i da je neistinita izjava vlasnika nekretnine radi uknjižbe založnog prava od 07.05.2007. godine u pogledu drugog svojeručnog potpisa na istoj koji se čita kao: „S.J.“.

Tokom postupka kod prvostepenog suda utvrđeno je slijedeće činjenično stanje: da je tužiteljica bila u braku sa sada pokojnim S.S.2. od 1959. godine do njegove smrti dana ...2012. godine, da su njihova djeca u ovom sporu označena kao tuženi V.P. rođena ...1960. godine i V.S.1 (u daljem tekstu: drugotuženi) rođen ...1966. godine; da su bračni supružnici nakon zaključenja braka živjeli u Opštini M.G., da su kupili plac u B. 1967. godine, da je tužiteljica sa djecom prešla da živi u B., a njen suprug je ostao da radi u M.G.; da je zajednička gradnja predmetne kuće počela 1968. godine, a završena je nakon 5 godina; da su svi živjeli u istoj kući koja je predmet tužbenog zahtjeva do udaje prvotužene koja od tada ne živi tu, a drugotuženi sa porodicom i sada živi na spratu te kuće, a tužiteljica u njenom prizemlju; da je predmetnu kuću suprug tužiteljice S.S.2. založio kao sredstvo obezbjeđenja ugovora o kreditu koji je zaključen između H.A.A.B. (sada A.B. a.d. B. shodno rješenju o registraciji Okružnog privrednog suda Banjaluka broj ... od 28.10.2016. godine) i korisnika kredita M.J.S. iz B. (snaha tužiteljice), dana 25.04.2007. godine, a solidarni dužnik je bio njen suprug drugotuženi, da je dozvoljen kredit u iznosu od 109.000,00 CHF u protuvrijednosti 130.444,55 KM sa rokom vraćanja od 20 godina, da je kredit obezbjeđen i odobren na osnovu izjave založnog dužnika

S.S.2. kao vlasnika nepokretnosti koja je potpisana i od strane tužiteljice, da je određena zabilježba prvenstvenog reda radi sticanja založnog prava u korist povjerioca (banke), a na osnovu založne izjave kod prvostepenog suda pod broj OV-... od 07.05.2007. godine na nekretninama S.S.2. pobliže navedenim u izreci prvostepene presude i da je zabilježba provedena kroz zemljišne knjige; da korisnik kredita nije vršila redovno plaćanje, da je trećetužena pokrenula izvršni postupak u predmetu prvostepenog suda broj 71 0 I 178479 13 I protiv založnog dužnika S.S.2., pa je tužiteljica kao treće lice upućena na pokretanje parničnog postupka protiv tražioca izvršenja radi utvrđenja da je nedopušteno izvršenje na ½ suvlasničkog dijela nepokretnosti; da je provedeno vještačenje po vještaku geodetske struke G.G. 2021. godine koji je identifikovao sporne nekretnine, prema kojem se predmetne parcele po starom premijeru odnose na parcelu k.č. 670/36 zv. Kućište i dvorište, u naravi stambeni objekat spratnosti P u ulici ..., izgrađen na k.č. broj 670/36 bez zemljišta, površine 689 m², da je parcela upisana u el. zk. ul. broj 9801 SP B. (pisani 9200), u vlasničkom „B“ listu sa pravom svojine upisani društvena svojina sa 1/1 dijela, S.(Đ.)S.2. sa 1/1 dijela, u „C“ listu uknjiženo je pravo korištenja u korist sopstvenika zgrade kao zemljišno knjižno tijelo 2, založno pravo na nekretninama u A listu na parceli 670/36 založnog dužnika S.S.2. radi obezbjeđenja novčanog potraživanja kojeg povjerilac ima prema dužniku M.J.S., u iznosu od 109.000,00 CHF, sa rokom plaćanja od 20 godina i kamatom od 8.25% godišnje, po ugovoru o hipotekarnom kreditu broj: ... od 25.04.2007. godine koji je ovjeren kod prvostepenog suda pod broj OV-... od 03.05.2007. godine i založne izjave ovjerene kod prvostepenog suda pod br.-... od 07.05.2007. godine u korist H.A.A.B. a.d. B. (pored ove hipoteke na spornim nekretninama uknjiženo je založno pravo na nekretnine upisane u A listu založnog dužnika S.S.2., a radi obezbjeđenja novčanog potraživanja koje povjerilac ima prema dužniku M.J.S. u iznosu od 85.000,00 KM sa rokom vraćanja 20 godina i kamatnom stopom od 10.25% godišnje, a prema ugovoru o hipotekarnom kreditu broj ... koji je ovjeren kod ovog suda pod brojem OV-... od 23.06.2005. godine u korist H.A.A.B. a.d. B., C/9 (elektronski C/2) Dn-om ... od 16.05.2007. godine na osnovu pravosnažnog rješenja Osnovnog suda u Banjaluci broj 071-0-U-07-002740 od 16.05.2007. godine), kao i zabilježba o izvršenju na nekretninama upisanim u A listu kao k.č. broj 670/36 hipotekarnog izvršenika S.S.2. i to utvrđivanjem vrijednosti i prodajom, te namirenjem tražioca izvršenja iz iznosa dobijenog prodajom, a sve radi naplate potraživanja koje tražilac izvršenja H.A.A.B. a.d. B. ima prema izvršeniku M.J.S. po osnovu ugovora o hipotekarnom kreditu broj ... od 25.04.2007. godine u ukupnom iznosu od 182.344,78 KM sa zakonskom zateznom kamatom od dana dospelosti (27.08.2013. godine) do isplate, kao i naplate troškova izvršenja u iznosu od 1.820,00 KM, te da navedena parcela odgovara parceli novog premjera k.č. 474 zvana kućište, u naravi njiva 5. klase, površine 104 m², kuća i zgrada površine 85 m² i dvorište površine 500 m², parcela u ukupnoj površini od 689 m², upisana u PL br. 2825 k.o. B. 7, kao posjed S.S.2. sa 1/1 dijela; da je dana 15.09.2021. godine provedeno vještačenje po vještaku grafološke struke S.B. koja je utvrdila da J.S. nije skriptor spornog potpisa na izjavi vlasnika nekretnina S.S.2. radi upisa založnog prava broj OV-... od 07.05.2007. godine; da je saslušan svjedok Lj.G. na okolnosti izrade akta vještačenje potpisa po zahtjevu J.P. unuke tužiteljice, da su izvedeni materijalni dokazi predloženi po parničnim strankama, saslušani svjedoci B.G., M.B., da je saslušana tužiteljica, te da su prvotuženi i drugotuženi, djeca tužiteljice, priznali tužbeni zahtjev.

Polazeći od naprijed utvrđenog činjeničnog stanja, prvostepeni sud je zaključio da je predmetna imovina zajednička imovina bračnih supružnika tužiteljice i S.S. stečena tokom braka, da izjava vlasnika nepokretnosti radi uknjižbe založnog prava nije istinita u pogledu drugog svojeručnog potpisa na istoj koji se čita kao „S.J.“ i da na crti iznad navoda potpis supružnika u donjem dijelu izjave od 07.05.2007. godine tužiteljica nije potpisala tu izjavu vlasnika nepokretnosti radi upisa založnog prava na predmetnim nepokretnostima, pa je

primjenom odredbi člana 270. stav 5, člana 271. stav 1. i 6. i člana 272. Porodičnog zakona („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 54/02, 41/08 i 63/14, u daljem tekstu: PZ), usvojio tužbeni zahtjev.

Drugostepeni sud je, odlučujući o žalbi trećetužene, prihvatio kao pravilna činjenična utvrđenja, ali ne i pravni stav prvostepenog suda, pa je žalbu usvojio i preinačio prvostepenu presudu u odnosu na ovu tuženu tako što je u odnosu na nju odbio tužbeni zahtjev.

Osporena odluka je pravilna i zakonita iz slijedećih razloga:

Prema odredbi člana 270. stav 5. PZ imovina koju su bračni supružnici stekli radom tokom bračne zajednice kao i prihodi iz te imovine čine zajedničku imovinu, a prema članu 272. stav 1. istog zakona svakome od bračnog supružnika pripada po jedna polovina te imovine. Prema odredbi člana 271. stav 1. PZ tom imovinom bračni supružnici raspolažu sporazumno, a prema stavu 6. istoga člana na nju se primjenjuju odredbe stvarnog i obligacionog prava, ako ovim zakonom nije drugačije uređeno. Odredbom člana 281. PZ uređeno je upravljanje zajedničkom imovinom bračnih supružnika na način da to mogu činiti zajednički (stav 1.), da se mogu sporazumjeti da se to povjerava jednom od njih (stav 2.) i da od tog sporazuma mogu odustati (stav 3.).

Iz utvrđenog činjeničnog stanja u predmetnoj pravnoj stvari, koje ne može biti predmet pobijanja u revizionom postupku, prema izričitoj zabrani propisanoj odredbom člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP), proizlazi da su tužiteljica i njen suprug živjeli u dugogodišnjoj skladnoj bračnoj zajednici koja je prestala smrću S.S.2., da tužiteljica nije bila uknjižena u zemljišne evidencije kao suvlasnik predmetnih nekretnina koje su zajednički stekli iz razloga, kako je navela u svojoj izjavi, jer su imali dobar brak, da je njen suprug raspolagao zajedničkom imovinom tako što ih je založio kao obezbjeđenje ugovora o kreditu koji je od trećetuženog podigla njihova snaha supruga drugotuženog (iz nalaza vještaka geometra proizlazi da je on nekretnine iz istog razloga založio još jedanput, a u predhodnom periodu tokom braka ih je založio više puta), te da je i njihov sin drugotuženi sudužnik prema spornom ugovoru o kreditu, koji kredit nije na vrijeme vraćan uslijed čega je na osnovu hipoteke trećetužena tražila izvršenje i prodaju založenih nepokretnosti, na kojima je upis založnog prava izvršen na osnovu rješenja prvostepenog suda broj 071-0-I-07-002740 od 22.05. 2007. godine na k.č. 670/36 u zk.ul. broj 9200, k.o. B. u C teretnom listu. Trećetužena je u skladu sa zakonom upisala hipoteku u zemljišnu knjigu na osnovu sudskog zapisnika o sporazumu stranaka koje ima pravnu snagu sudskog poravnanja, pridržavajući se načela savjesnosti i poštenja, koji je relevantni kriterijum u konkretnom slučaju imajući u vidu da je trećetužena plasirala kreditna sredstva korisniku kredita, da je ugovor nesporno bio obezbjeđen založnim pravom, sporazumom stranaka o postojanju potraživanja i vremenu njegovog dospijeca, da je u vrijeme zaključenja ugovora postojala njihova saglasnost da se uknjižbom založnog prava na nepokretnosti hipotekarnog dužnika obezbjedi novčano potraživanje trećetužene.

Naime, zbog prirode bračnih odnosa i činjenice da u pravilu jedan bračni supružnik rijetko preduzima akte raspolaganja zajedničkom imovinom protivno volji drugog bračnog supružnika u praksu je uvedeno stanovište da postoji pretpostavka da je drugi bračni supružnik saglasan sa aktom raspolaganja koje preduzima jedan bračni supružnik. Bračni supružnik koji se prećutno saglasio sa raspolaganjem zajedničkom imovinom od strane drugog bračnog supružnika ne stiče pravo da takvo raspolaganje kasnije uspješno pobija. U sudskoj praksi prisutno je i stanovište da kada bračni supružnik ne odobri ugovor koji je zaključio drugi bračni

supružnik, koji je bio sam upisan u zemljišnoj knjizi kao vlasnik nekretnina, a koje su zajednička bračna imovina, na osnovu kojeg je treće savjesno lice izvršilo upis određenog prava na tim nekretninama u zemljišnu knjigu, uzdajući se u fikciju njene apsolutne tačnosti, smatra se da je takav ugovor punovažan. Ukoliko ne postoji mogućnost za uspješno osporavanje ugovora o raspolaganju koji je zaključio jedan bračni supružnik bez znanja i saglasnosti drugog, a sticalac je bio savjestan, obavezan za naknadu štete bi bio bračni supružnik koji je na takav način raspolagao tom imovinom.

U konkretnom slučaju iz utvrđenog činjeničnog stanja proizlazi da je suprug tužiteljice u vrijeme zaključenja ugovora o hipoteci na spornim nekretninama bio u zemljišnoj knjizi upisan kao njihov isključivi vlasnik, iako se radilo o nekretninama koje su zajednička bračna tekovina sa tužiteljicom, za koje je u ovoj parnici pravosnažnom presudom u odnosu na prvotuženu i drugotuženog, kao nasljednike umrlog oca S.S.2., utvrđeno da ona i njen bračni supružnik imaju svako po 1/2 dijela te imovine. Pouzdavši se u fikciju tačnosti upisa prava S.S.2., kao hipotekarnog dužnika, na tim nekretninama u zemljišnoj knjizi, trećetužena, kao hipotekarni povjerilac, nakon izvršenja svoje ugovorne obaveze iz ugovora o kreditu, je svoje pravo na tim nekretninama upisala u zemljišnu knjigu, a nakon što korisnik kredita nije vršila redovno plaćanje, trećetužena je pokrenula izvršni postupak u predmetu prvostepenog suda broj 71 0 I 178479 13 I protiv založnog dužnika S.S.2.

Kod takvog stanja stvari, suprotno tvrdnji u reviziji, drugostepeni sud je pravilno cijenio naprijed opisano ponašanje tužiteljice, kada je zaključio da se ne može prihvatiti njena tvrdnja da nije znala za raspolaganje nekretninama svog supruga u vrijeme zaključenja predmetnog ugovora o hipoteci i da se ona sa tim nije saglasila, te da stoga ne može s uspjehom postaviti tužbeni zahtjev za utvrđenje njegove ništavosti prema odredbama PZ u vezi sa odredbom člana 103. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04). Imajući u vidu utvrđene činjenice da je tužiteljica sa svojim suprugom bila u višedecenijskom skladnom braku zbog čega nikada nije imala namjeru da se upiše kao suvlasnik spornih nekretnina, da je riječ o zalaganju nekretnina za članove svoje najuže porodice koji žive u istoj kući kao i tužiteljica, ne ukazuje se osnovanom tvrdnjom tužiteljice da ona o zalaganju nekretnina od strane svog supruga nije bila upoznata i da se sa tim nije saglasila. Ovo tim prije što iz utvrđenog činjeničnog stanja proizlazi da je on više puta u različitim periodima tokom njihove bračne zajednice zalagao iste nekretnine (od čega još jedanput za obezbjeđenje drugog duga njihove snahe prema banci), što upućuje na zaključak da su se tužiteljica i njen suprug nesumnjivo sporazumjeli tako da zajedničkom imovinom upravlja suprug, saglasno odredbi člana 281. stav 2. PZ.

Tačna je revizijska tvrdnja da se zahtjev za utvrđenje iz prvog stava izreke prvostepene presude odnosio na prvotuženu i drugotuženog, kao nasljednike njenog supruga S.S.2., ali je odluka o odbijanju zahtjeva u odnosu na trećetuženu u tom dijelu pravilna iz razloga što ona u odnosu na taj zahtjev nije pasivno legitimisana.

Neutemeljen je revizijski prigovor kojim se zakonitost odluke o odbijanju tužbenog zahtjeva u dijelu koji se odnosi na dopuštenost izvršenja na spornim nekretninama u odnosu na trećetuženu osporava tvrdnjom da je ona bila nesavjesna, kako iz razloga što to ne proizlazi iz utvrđenog činjeničnog stanja, tako i iz razloga što se savjesnost pretpostavlja. Suprotno tvrdnji revidenta, ni iz izjave od 07.05.2007. godine se ne može izvesti zaključak o nesavjesnosti trećetužene, iz razloga što ona nije učestvovala u njenom sačinjavanju i ovjeri, a suprotno tvrdnji revidenta u vrijeme nastanka spornog odnosa nije imala ni razlog da sumnja u njenu istinitost s obzirom da se radilo o ispravi koja je ovjerena kod suda.

Budući da je trećetužena imala zakonski osnov za upis hipoteke kao sredstva obezbjeđenja ugovora o kreditu, pravilan je zaključak drugostepenog suda da nema osnova da se rješenje o izvršenju sa bližim oznakama kao u stavu 2. izreke prvostepene presude na označenim nekretninama proglasi nedopuštenim u obimu od ½ dijela.

Kod takvog stanja stvari, drugostepeni sud je, suprotno tvrdnji revidenta, pravilno zaključio da tužiteljica izvedenim dokazima nije dokazala osnovanost tužbenog zahtjeva u odnosu na trećetuženu, pa su neosnovani svi revizijski navodi da je prilikom donošenja pobijane odluke pogrešno primijenjeno materijalno pravo.

Razloge drugostepenog suda za odluku o tužbenom zahtjevu u odnosu na trećetuženu, u potpunosti kao pravilne prihvata i ovaj sud, pa su neosnovani i ostali revizijski navodi kojima se osporava pravilnost drugostepene presude.

Imajući u vidu naprijed navedeno neosnovano je pozivanje revidenta da je pobijana odluka zahvaćena povredama odredaba parničnog postupka iz članova 8. i 191. stav 4. ZPP koje bi bile od uticaja na njenu pravilnost i zakonitost.

Iz navedenih razloga odlučeno je kao u izreci na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

O troškovima postupka trećetužene odlučeno je kao u dispozitivu na osnovu odredbe člana 387. stav 1. ZPP, iz razloga što se ne radi o nužnim troškovima, budući da se u odgovoru na reviziju ponavljaju navodi isticani tokom postupka.

Predsjednik vijeća
Biljana Tomić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić